

Pedagogisk veileder

For barnehage og skole

Til arbeid som fremmer inkludering,
utvikler kildekritisk tenkning,
vekker nysgjerrighet
og bygger vennskap.

JAKTEN PÅ NABOTROLLET

VEILEDEREN INNEHOLDER:

Aktiviteter og
samtaleforslag

Refleksjonsverktøy

Praktiske tips

Kopioriginaler

Forslag til videre arbeid
og oppfølging

En veileder som styrker nysgjerrighet,

Velkommen til en smakebit av den pedagogiske veilederen til Jakten på nabotrollet

Hvordan kan en fortelling åpne for samtaler om rykter, fordommer, vennskap og inkludering?

Her får dere et gratis utdrag av den pedagogiske veilederen til *Jakten på nabotrollet*, utviklet for barnehage og småskoletrinn.

Prøv en aktivitet som hjelper barna å skille mellom det de vet, tror og har hørt. Utforsk konkrete råd til pedagogen og få et innblikk i den digitale ressursbanken.

Smakebiten viser hvordan boka kan brukes til å styrke barnas nysgjerrighet, kritiske tenkning og evne til å se situasjoner fra flere perspektiver – samtidig som den gir grunnlag for pedagogisk refleksjon i personalgruppen.

Innhold i den komplette veilederen (sidetall viser til fullversjon)

Veilederens formål og bruk	5
Om boken	8
Seks pedagogiske prinsipper	9
Før dere leser – pedagogisk refleksjon	9
DEL 1 UNDERSØKE	10
Rykter, forestillinger og det ukjente	10
<i>Aktivitet 1 – Hva vet vi egentlig?</i>	10
<i>Aktivitet 2 – Rykte eller fakta?</i>	11
<i>Aktivitet 3 – Når noe virker annerledes</i>	11
DEL 2 SE FRA FLERE SIDER	12
Mot, grenser og perspektivtaking	12
<i>Aktivitet 4 – Tenk om ...</i>	12
<i>Aktivitet 5 – Kroppen sier fra</i>	13
<i>Aktivitet 6 – Vi kan gjøre ting på ulike måter</i>	13
DEL 3 HANDLE SAMMEN	14
Møte, vennskap og tilhørighet	14
<i>Aktivitet 7 – Fra forestilling til å bli kjent</i>	14
<i>Aktivitet 8 – Min trygge plass</i>	15
<i>Aktivitet 9 – Slik vil vi ha det hos oss</i>	15
Når barn uttrykker stereotypier eller fordommer	16
Handlingskompetanse – fra å vite til å gjøre	16
Trygghet, grenser og fremmede voksne	17
Samarbeid med hjemmet	17
Forankring i Rammeplanen og LK20	18
Fra fortelling til hverdagspraksis	19
Kopieroriginaler	19

Fra forestillinger til felleskap

Veilederen følger en pedagogisk progresjon i tre deler

Slik bruker du veilederen

Veilederen hjelper dere å gå **fra fortelling til pedagogisk praksis** – fra boka og samtalen med barna til aktiviteter, digitale ressurser og refleksjon i personalgruppen.

- **Les og utforsk sammen.** Stopp ved naturlige vendepunkter, bruk åpne spørsmål og la barna uttrykke seg gjennom samtale, tegning, lek og drama.
- **Tilpass til barnegruppen.** Velg aktiviteter og ressurser ut fra barnas alder, språk, erfaringer og behov.
- **Vær bevisst på forskjeller.** Unngå å gjøre enkeltbarn til representanter for en gruppe, og følg opp utsagn som kan såre eller ekskludere.
- **Ta arbeidet videre.** Bruk refleksjonsverktøyene til å utforske egen praksis og utvikle et tryggere og mer inkluderende fellesskap.

Om boken

Selma og Kalib bor i Regnbuebakken. De har hørt at den nye naboen i skogen er et farlig troll, og ryktet gjør skogen og hytta skumlere enn de kanskje egentlig er. Når barna bestemmer seg for å finne ut hvem «nabotrollet» er, oppdager de at forestillingene deres ikke stemmer. Naboen er Ove – en venn av Besta – som har svært lys hud og beskytter seg mot solen. Møtet forandrer hvordan Selma og Kalib ser både Ove og skogen.

Fortellingen gir et tydelig utgangspunkt for arbeid med hvordan rykter og antakelser oppstår, hvordan annerledeshet kan vekke både nysgjerrighet og usikkerhet, og hvordan et faktisk møte kan utfordre det vi trodde vi visste

Viktig nyanse

Boken beskriver Oves svært lyse hud og at huden hans ikke tåler solen.

Veilederen legger ikke til en medisinsk diagnose som fortellingen selv ikke oppgir.

Bruk barnas spørsmål til å snakke om at kropp og hud kan være forskjellige, uten å gjette på helseopplysninger.

Aktivitet 2 – Rykte eller fakta?

Læringsmål

Barna skal erfare hvordan et budskap kan forandre seg når det går fra person til person.

Gjennomføring

- 1 La barna sitte i ring.
- 2 Hviskelek: send en nøytral, morsom setning rundt ringen.
- 3 Sammenlign første og siste versjon.
- 4 Knytt erfaringen til ryktet om naboen.

Fra fortellingen til hverdagen

Hva kan vi gjøre hvis vi hører noe om en annen person som vi ikke vet om er sant?

SAMTALE

- Hva skjedde med setningen?
- Hvorfor kan historier forandre seg?
- Hva kan vi gjøre før vi forteller noe videre om andre?

REFLEKSJON

for pedagogen

- Hvilke ord bruker barna om utseende og funksjon?
- Hvordan kan jeg utvide språket deres uten å skamme dem?

VIDERE ARBEID

Øv på «STOPP – SEKK – DEL».

Når barna hører noe om andre, kan de øve på tre spørsmål:

STOPP: Vel jeg å dette stemmen?

SEKK: Hvordan kan jeg finne ut mer?

DEL: Er dette noe jeg bør fortelle videre?

Aktivitet 3 – Når noe virker annerledes

Læringsmål

Barna skal utforske hvordan det ukjente kan oppleves, og øve på å beskrive forskjeller uten å rangere dem.

Gjennomføring

- 1 Finn fram ulike naturmaterialer, tekstiler eller hverdagsgjenstander med ulike former og overflater.
- 2 La barna beskrive det de ser uten å bruke ordene fin/stygg, normal/rar.
- 3 Snakk om forskjellen mellom «annerledes enn jeg er vant til» og «feil».
- 4 Knytt samtalen forsiktig til skogen, Ove og andre forskjeller i fortellingen.

Fra fortellingen til hverdagen

Hva kan vi gjøre når vi møter noe – eller noen – som er annerledes enn det vi er vant til?

SAMTALE

- Hva betyr «annerledes»?
- Kan noe være uvant uten å være farlig?
- Har du noen gang blitt kjent med noe du først var usikker på?

REFLEKSJON

for pedagogen

- Hvilke ord bruker barna om utseende og funksjon?
- Hvordan kan jeg utvide språket deres uten å skamme dem?

VIDERE ARBEID

- Ha en ordvegg med nøytrale og positive beskrivelsesord:

ulik

unik

uvant

kjent

nysgjerrig

trygg

Handlingskompetanse – fra å vite til å gjøre

Det er forskjell på å vite hva som er riktig å gjøre og å klare å handle når en situasjon faktisk oppstår. Handlingskompetanse utvikles når barna får øve på konkrete handlingsalternativer, prøve dem ut i lek og hverdagssituasjoner og erfare at voksne støtter dem når de bruker dem.

Pedagogen kan hjelpe barna ved å stoppe opp i situasjoner som oppstår og spørre: *Hva skjedde? Hva kan du gjøre nå? Hva kan du si?* Barn trenger språk for å sette egne grenser, men også strategier for å støtte andre og for å reparere når de selv har gjort noe som har såret.

Målet er ikke at barna alltid skal håndtere vanskelige situasjoner alene. Å hente en voksen er også handlingskompetanse. Den voksnes ansvar for å oppdage, gripe inn og følge opp skal derfor aldri legges over på barna.

Fra fortelling til hverdagspraksis

Arbeidet slutter ikke når fortellingen er ferdig lest. Det viktigste skjer når barna får bruke det de har utforsket i egne relasjoner og hverdagssituasjoner. Når pedagoger undersøker sammen med barna, åpner for flere perspektiver og gir dem konkrete handlingsalternativer, kan små øyeblikk i hverdagen bli arenaer for læring, inkludering og tilhørighet.

Kopioriginaler

Kopioriginaler som følger med veilederen

Klar til bruk i barnehagen eller skolen

1 VET – TROR – HAR HØRT

Utforsk hva vi vet, hva vi tror og hva vi har hørt om andre.

VET – TROR – HAR HØRT

Hva vet Selma? Hva tror Selma? Hva har hun hørt fra andre?

VET **TROR** **HAR HØRT**

Don nye naboen bor i en hytte i skogen. Best skal besøke en venn i skogen. Selma har aldri møtt den nye naboen.

Don nye naboen er et troll. Naboenes lukt barn inn i skogen. Barn som går inn i skogen, blir spikret berst.

Beste er i ferd. Hvilken gløt inn i skogen. Den nye naboen har alone i skogen.

SNAKK SAMMEN:

- Hvordan vet Selma dette?
- Hvordan kan vi finne ut om noe stemmer?
- Hva kan vi gjøre hvis vi er usikre?

2 HVOR I KROPPEN KJENNER DU FØLELSER?

Utforsk og sett ord på følelser og kroppssignaler.

HVOR I KROPPEN KJENNER DU ULIKE FØLELSER?

Fargelegg eller tegn hvor i kroppen du kjenner disse følelsene. Det er ikke noe riktig eller galt – vi kjenner forskjellig.

URE / RED Hvor kjenner du det? Kroppen kan reagere forskjellig på personer. Det som hjelper én, er ikke alltid det som hjelper en annen.

GLAD Hvor kjenner du det?

TRIST Hvor kjenner du det?

SPENT Hvor kjenner du det?

RO / TRYGG Hvor kjenner du det?

TRE TRYGGE VALG

1 STOPP OPP Ta en pause. Stopp det du holder på med.

2 PUST ROUG Pust inn. Pust ut. Gjør det kaldt.

3 SHAKK MED EN TRYGG VOKSEN Fortell det til en voksen du truster på.

HVEM ELLER HVA GJØR DEG TRYGG?

Tegn en person, noe eller et sted som gjør deg trygg.

3 FRA RYKTER TIL VENNSKAP – VENNSKAPSTIEN

Utforsk hvordan vi kan gå fra rykter og førsteintrykk til vennskap.

FRA RYKTER TIL VENNSKAP – VENNSKAPSTIEN

HVA DE OPPDET OM OVE

Skummel. Ang.

Redd for at det skal slippe med ting, med glan eller noen de er glad i.

Redd for det som er annerledes og ulikt.

Hert etter hva andre har sagt.

HVA DE TRODDE OM OVE

HVA HJALP SELMA OG KALIB PÅ VEIEN?

Skien eller tegn tre ting som hjalp dem å bli kjent med Ove.

4 MIN TRYGGE Plass

Tegn eller skriv om et sted der du føler deg trygg.

MIN TRYGGE Plass

Tegn et virkelig eller tenkt sted der du vil føle deg trygg og godt til rette.

Hva gjør dette stedet trygg for deg?

5 RESPONSMODELLEN

En enkel modell for å lytte, utforske, utvide og reparere.

RESPONSMODELLEN

STOPP – UNDERSØK – UTVID – REPARER

Når et barn kommer med et utsagn som kan virke stereotyp, fordømmende, ekskluderende eller sårende.

1 STOPP Stopp opp og ta uttagnet på alvor.

2 UNDERSØK Undersøk sammen, ikke forklar eller korrigert med en gang.

3 UTVID Utvid perspektivet og kunnskapen.

4 REPARER Reparer og bygg videre på relasjonen.

6 REFLEKSJONSSKJEMA – VÅRT ARBEID MED MANGFOLD

Et verktøy for personalet.

REFLEKSJONSSKJEMA

VÅRT ARBEID MED MANGFOLD, INKLUDERING OG TILHØRIGHET

Bruk skjemaet individuelt eller sammen i personalgruppen. Ta utgangspunkt i konkrete situasjoner fra egen praksis. Målet er å få øye på styrker og områder vi ønsker å utvikle.

OMRÅDE	REFLEKSJONSPRØGSMÅL	VURDERING	NOTATER / EKSEMPLER FRA PRAKSIS
Rykter og generalisering	Stoppert og undersøker vi påstander og generaliseringer som andre får de får feste i gruppen?	☐ Ja ☐ Delvis ☐ Nei	
Språk og ordte	Fanger vi opp ord, holdninger og humor som kan slire, stereotypisere eller gjøre noen til «den andre»?	☐ Ja ☐ Delvis ☐ Nei	
Representasjon	Møter barna mangfold som en naturlig del av barne, lek, bilder og materiell?	☐ Ja ☐ Delvis ☐ Nei	

FRA REFLEKSJON TIL HANDLING

Velg et område, sett konkrete mål og planlegg endringer i praksis.

FRA REFLEKSJON TIL HANDLING

Velg gjerne ett område om gangen. Små, konkrete endringer er lettere å gjennomføre, observere og følge opp.

1 Hva fungerer allerede godt? Dette ønsker vi å ta vare på:

2 Hva ønsker vi å utvikle? Dette har vi fått øye på gjennom refleksjonen:

3 Hva skal vi gjøre? En konkret ting vi skal gjøre annerledes:

4 Hvordan involverer vi barna? Slik kan barnas erfaringer, ideer og stemmer få påvirkning på arbeidet:

5 Hvordan følger vi opp? Når følger vi opp? Hva skal vi se eller lytte etter? Hva vil være et tegn på positiv endring for barna?

Alle kopioriginaler finner du i den digitale ressursbanken.

Last ned, skriv ut og bruk i ditt pedagogiske arbeid.

Gå til ressursbanken →

Vil dere arbeide videre?

Jakten på nabotrollet gir barnehager og småskolen et utgangspunkt for arbeid med rykter, fordommer, kritisk tenkning, vennskap og inkludering.

Gratis smakebit

Dette utdraget viser utvalgte aktiviteter og verktøy fra veilederen. Det gir ikke full tilgang til den digitale ressursbanken.

Prøvepakken

Dere får én bok og personlig digital tilgang til den komplette veilederen og ressursbanken for én pedagog.

Full digital tilgang

Har dere allerede boka, kan dere kjøpe tilgang til den komplette veilederen med ni aktiviteter, samtale spørsmål, kopioriginaler, pedagogiske råd og refleksjonsverktøy. Velg personlig lisens for én pedagog eller institusjonslisens når flere ansatte skal bruke ressursene.

[Se prøvepakker og lisensalternativer →](#)

Pedagogisk veileder

For barnehage og skole

Denne veilederen gir deg som jobber med barn konkrete verktøy, aktiviteter og refleksjoner for å styrke inkludering, kildekritisk tenkning, nysgjerrighet og vennskap.

Gjennom fortelling, samtale og praktiske aktiviteter får barna utforske rykter og forestillinger, se saker fra flere perspektiver og bidra til et fellesskap der alle kan høre til.

978-82-1234-567-8